

V rozboru řídicího je zapotřebí podrobně analyzovat kladné i záporné stránky v práci cvičících. Rozbor musí být zajímavý, poučný a měl by mít tyto názorné pomůcky:

- zámysl válečné hry,
- rozhodnutí cvičících a další dokumenty.

Je účelné provádět rozbor na maketě terénu s uvedením kladných a záporných stránek činnosti cvičících. V rozboru se srovnávají zpracované grafické dokumenty stran a hodnotí se jejich obsah. Na konci rozboru jsou obvykle zdůrazněny všeobecné nedostatky cvičících a jsou stanoveny úkoly k jejich odstranění.

Velitelsko-štábní válečná hra je velmi důležitou a efektivní formou přípravy generálů, důstojníků a štábů. Proto, aby byla poučná, je nutné aby byla důkladně a všestranně připravena. Organizovat a provést hru na vysoké úrovni je možné jenom za podmínek hlubokých znalostí, a to základů vševojskové operace, zkušeností z Velké vlastenecké války, lokálních válek, požadavků předpisů a neustálého zdokonalování metodiky přípravy důstojníků, štábů i vojsk řídicím, jeho zástupci a všemi rozhodčími. Zvláštní význam ve válečné hře má osobní účast řídicího v její přípravě. Jenom tvůrčí přístup všech účastníků umožní správně řešit učební otázky.

Podplukovník Ing. František Valach, CSc.

BOJOVÉ MOŽNOSTI SIL A PROSTŘEDKŮ PŘI PROTIÚDERU A ZPŮSOBY JEHO VEDENÍ

Za vyrovnaného poměru sil a prostředků se obranná operace počátečního období války bude pravděpodobně vyznačovat velmi složitou situací. Její vývoj bude závislý na stavu připravenosti vlastních vojsk a podmíněn způsobem zahájení války. Zvláště překvapující, neočekávané údery po zemi, ze vzduchu a soustředění sil a prostředků na směr (směrech) hlavního (hlavních) úderu

mohou protivníkovi umožnit vklínit se do naší obrany. Při splnění základních podmínek bude protivník ničen palebnou a údernou silou protiúderu.

Pro úspěch protiúderu je důležité vyvodit reálnou bojovou hodnotu sil a prostředků, které jej realizují. Na základě toho je možné zdůvodnit, který operační stupeň velení (při splnění souhrnu podmínek vztahujících se k danému okruhu otázek) bude organizovat a řídit protiúder k zničení protivníka. Výsledkem řešení komplexu problémů budou podklady pro rozpracování způsobů vedení protiúderu.

Vycházím přitom ze statě uveřejněné ve Vojenské mysli č. 7-8/1989 pod názvem Bojové možnosti sil a prostředků frontu při odražení napadení nepřítele. Tvorba nových poznatků zde již je uplatněna na modelu grafické situace. Taktéž v tomto článku jsem využil i propočtů, zejména vyvozených závěrů možností sil a prostředků frontu pro taktickou hloubku frontové obranné operace, při ničení protivníkovy uskupení na jeho směru hlavního úderu a dalších úderech. Jde především o tyto závěry:

- „... nepříteli se nepodaří prolomit hlavní pásmo obrany, protože jeho ztráty budou větší jak 50 až 60 % (hodnota, při které nepřítel odstupuje od útoku)“.

- „Z výpočtů je patrné, že předpokládané síly a prostředky uspořádané s ohledem na operační grafické modely jsou schopny útok protivníka na směru jeho hlavního úderu zastavit už v hloubce hlavního pásma obrany a nedovolit proniknout protivníkovi taktickou hloubkou.“

Z těchto předpokladů vyplývá i celkový závěr, platný pro zkoumanou problematiku: „**Při splnění odpovídajících podmínek boje o hlavní pásmo obrany je v obranné operaci rozhodujícím faktorem ničení protivníka aktivního bojovou činností armádní protiúder.**“

Platnost vyslovené hypotézy se snažím objasnit dále v tomto článku na praktickém příkladu s využitím operačního grafického modelu a matematických výpočtů.

Předpokládám, že v rámci zvoleného operačního grafického modelu na straně „modré“ (protivníka) je použita v obraně mechanizovaná divize (tanková divize). Na straně „červené“ (vlastních vojsk) jsou do protiúderu zasazovány dvě tankové divize. Útočné pásmo každé z nich musí zabezpečit především vytvoření nezbytné převahy nad protivníkem v silách a prostředcích. Podle situace a dalších činitelů může být divizi pro vedení protiúderu stanovena různá šířka. Zkušenosti ze cvičení potvrzují, že při vedení bojové činnosti konvenčními prostředky ničení zpravidla nedosahuje ani stanovených 10 km.

S přihlédnutím k uvedeným okolnostem může být uskupeno před čarou přechodu k protiúderu v síle dvou tankových divízi (14 km = 7 km na každou z nich), pravděpodobně méně jak 50 % jednoho svazku protivníka. Pro studijní příklad je konkrétně zvoleno 20 % md + variantně 30 % (40 až 50 %) td – viz **tabulka** poměrů sil. Stanovení stupně ukrytí jednotek protivníka na směru protiúderu předpokládáme do 50 %.

Z výchozích předpokladů můžeme nyní problém zkoumat na základě vypočtených poměrů sil (jejich kvalitativních ukazatelů), hustot zbraní a bojové techniky a jednotných výpočtových zbraní (JVZ) na jeden km fronty. Podkladem budou přehledné tabulky poměrů sil s výsledky, jež jsou produktem studijního operačního grafického modelu – viz **obr. a tabulku**.

Pro 30 % celkové hodnoty tankové divize protivníka a 20 % z celkové hodnoty mechanizované divize se podle přílohy 27 Oper-51-1 stanoví potřeba JVZ a potřeba JVN. Koeficient převodu není třeba uvažovat, protože je pro oba typy divizí rovný 1,0. Pro tyto podmínky vychází potřeba 504 JVZ, 32,7 tisíc JVN a hustota 36 JVZ na 1 km.

Výsledné hodnoty jsou přibližně srovnatelné s hustotou zbraní z tabulek poměrů sil. Můžeme z toho vyvodit poznatek, že poměry sil i hustoty zbraní, bojové techniky a tudíž i JVZ na 1 km zabezpečují splnění úkolu.

Konkrétně zvolené podmínky studijního operačního grafického modelu také ukazují, že štáb armády bude pravděpodobně dostačujícím operačním stupněm velení, který je v plném rozsahu schopen protiúder ke zničení vklínivšího se protivníka do naší obrany organizovat a samostatně řídit.

V ověření uvedených závěrů mohou pokračovat. Stejným způsobem lze uplatnit další varianty poměrů sil (viz **tabulku**) a propočty opakovat. Jelikož však je vidět, že předpokládané poměry sil, včetně hustot zbraní zabezpečují uskutečnění armádního protiúderu, nejsou další výpočty nutné. Taktéž obsah jednoho článku neumožňuje problému věnovat více prostoru. Získané podklady postačují k rozpracování způsobů vedení armádního protiúderu.

K armádnímu protiúderu přecházejí vojska v průběhu obranné operace na základě rozhodnutí velitele armády různými způsoby. Pro protiúder se vždy stanoví: cíle protiúderu, uskupení sil a prostředků, úkoly vojsk, doba trvání palebné přípravy a její struktura, spotřeba munice a požadovaný stupeň palebného ničení, čáry rozvinování vojsk, osy pochodu, způsob vyvedení na osy a dobu jejich přípravy, způsoby součinnosti, opatření bojového zabezpečení, organizaci velení. Ve všech případech musí být prokazatelně splněna platnost základních podmínek jeho uskutečnění.

Předpokládáme zastavení vyčerpaných sil protivníka na 3. až 4. postavení hlavního pásma obrany a vlastní svazky druhého sledu v obraně na druhém pásmu, ve vzdálenosti odpovídající dnešní platné normě (do 10 km). Je zřejmé, že svazky druhého sledu jsou v dosahu palby dělostřelectva protivníka. V důsledku toho protiúder bude veden v podstatě z přímého dotyku. Fakta svědčí o mnohých nevýhodách tohoto způsobu přechodu k protiúderu.

Vhodnější podmínky jsou při vedení protiúderu útokem z chodu. Rychlost, překvapení a další charakteristické rysy vyžadují jeho pečlivou přípravu, v jejímž rámci je nutné analyzovat:

skř. oprava 1
do 9-10/90

Tabulka

Kvalitativní poměr sil	I. varianta : u protivníka započteno : td 50 a md 20 % z celkových hodnot svazků					II. varianta : u protivníka započteno : td 40 a md 20 % z celkových hodnot svazků					III. varianta : u protivníka započteno : td 30 a md 20 % z celkových hodnot svazků				
	nepří- tel	vlastní vojsko	poměr sil		husto- ta	nepří- tel	vlastní vojsko	poměr sil		husto- ta	nepří- tel	vlastní vojsko	poměr sil		husto- ta
OTR + TR	3	26	1	8,12		3	26	1	8,12		3	26	1	8,12	
Divize	0,7	2,3	1	4,27	19,9 : 6,08	0,6	2,3	1	5,01	23,3 : 6,08	0,5	2,3	1	6,04	27,9 : 6,08
Dělostřelectvo	89	643	1	6,65	6,37 : 45,9	77	643	1	7,73	5,47 : 45,9	64	643	1	9,24	4,57 : 45,9
Tanky	163	565	1	3,11	11,6 : 40,3	139	565	1	3,66	9,9 : 40,3	144 114	565	1	4,45	8,14 : 40,3
PTZ celkem	96	663	1	6,86	6,89 : 47,3	83	663	1	7,94	5,95 : 47,3	70	663	1	9,42	5,02 : 47,3
Vrtulníky palebné podpory	22	40	1	1,78		22	40	1	1,78		22	40	1	1,78	
T + OT + BVP : T + PT	363	1 228	1	3,38		313	1 228	1	3,97		264	1 228	1	4,81	
Celkový poměr sil	1 : 4,008					1 : 4,629					1 : 5,479				

Poznámka: Hodnoty uspořádané v tabulce jsou výsledkem strojového výpočtu poměrů sil DB ARMIS.
Ve variantách poměrů sil je u protivníka započítáno 40 % prostředků armádního sboru.

- charakter obrany protivníka stupeň jejího vybudování, palebný systém a systém zátarasů,

- stav vlastních vojsk, zvláště uskupení v hloubce obrany, charakter činnosti sousedů,

- charakter terénu, radiční, chemické situace, vliv počasí, roční a denní doby.

Na základě přesného ujasnění a zhodnocení těchto faktorů je možné správně zvolit směr hlavního úderu, jakého protivníka, jakým způsobem, v jakém pořadí a do které doby zničit.

Možnou variantou protiúderu může být i spojení obou způsobů. Záleží na uspořádání vojsk v hloubce obrany a možnostech jejich manévru.

Přechod do protiúderu kombinovaným způsobem může být reálnou, avšak ve specifických podmínkách počátečního období války a zvláštností našeho státního území, méně pravděpodobnou variantou. To proto, že svazky na druhém pásmu obrany jsou v důsledku počáteční značné převahy protivníka nuceny obranu prakticky zaujmout na celou hloubku svých pásem. Nelze proto zpravidla všemi silami z druhého sledu (zálohami) přecházet do protiúderu z chodu po přesunu z hloubky. Přechod do protiúderu z přímého dotyku je tak stále platnou variantou.

Perspektivní snižování početního stavu vojsk i bojové techniky se pravděpodobně výrazně promítne do podmínek vedení obranné operace. Změny budou mít přirozeně vliv i na způsoby přechodu k protiúderu. Vojenská věda musí být v tomto směru v předstihu před aktuálními problémy.

Již dnes je patrné, že **obrana – základní druh vedení operace** – nebude stejnou šablonou, jako tomu bylo celou historickou dobu. Bude zřejmě nutné ponechat v hraničním pásmu vojska k přikrytí státní hranice a zaujetí pevné obrany na hlavním pásmu. Vlastní bojová činnost v obranné operaci bude značně mobilnější, manévrová, s hlavním uskupením sil a prostředků v hloubce. Vojska budou zasazována podle potřeby a vývoje situace na nejvíce ohrožené směry. Obrana bude vycházet z toho principu, že náš stát nikdy válku nezahájí jako první. To se zákonitě projeví v teorii i praxi vojenského umění.

V současné době převládá způsob protiúderu z přímého dotyku, popřípadě kombinovaný způsob. Je však nutné již nyní zvažovat perspektivní možnosti a zásady vedení protiúderu z chodu a s menšími silami. A to i z toho důvodu, že poměr sil v počátečním období války může být v operačním rámci absolutně vyrovnan.

Domnívám se, že v armádní obranné operaci se bude přecházet k protiúderu z chodu na hlavním pásmu obrany, tak jak je to plánováno i v současné době. Zárukou toho je narůstání odolnosti obrany v taktické hloubce a schopnost vlastních vojsk spolehlivě zastavit útok protivníka, jak bylo prokázáno na základě kalkulací a propočtů.

Při protiúderu z chodu vojska budou po přesunu z hloubky zaujímat výchozí prostory. Jejich vzdálenost od čáry dotyku, čáry přechodu k protiúderu musí

vyloučit dosah většiny taktických prostředků jaderného napadení a dělostřelectva protivníka a snížit efektivnost jeho pozemních průzkumných prostředků.

Příprava protiúderu z chodu se děje mimo přímý dotyk s protivníkem, čímž bude značně ulehčena. Negativní vlivy spočívají v tom, že přesuny budou probíhat v rozrušeném terénu, na pochodových osách se mohou vyskytovat pásma radioaktivního zamoření, prostory požárů a záplav. To vyžaduje včas stanovit a upravit pochodové osy, výchozí čáry, čáry rozvinování do praporek, rotních (četových) proudů a čáry přechodu k protiúderu.

Čáry rozvinování je zapotřebí určit tak, aby zabezpečily vysoké tempo protiúderu a snížila se pravděpodobnost zasažení vojsk palbou dělostřeleckých zbraní, zejména vysoce přesných zbraní. Např. čáru rozvinování do praporek proudů při protiúderu je vhodné určit mimo dosah přímé palby dělostřelectva protivníka. Jakmile jednotky dosáhnou této čáry, pak je nutné zahájit palebnou přípravu před zahájením protiúderu.

Při určování čáry rozvinování do rotních proudů je hlavním hlediskem dosah přímé palby protitankových řízených střel, tanků a bojových vozidel pěchoty. Jednotky se musejí rozvinout do předbojové sestavy dříve, než vstoupí do pásma účinné palby těchto prostředků.

Z posledních operačních cvičení vyplynul poznatek, že je nutné promyšleně stanovit čáry přechodu k protiúderu. Není bez zajímavosti připomenout, že při některých cvičeních se i několikrát upřesňovaly. Ukazuje se, že při jejich výběru je nutné zvažovat: stupeň vybudování obrany protivníka, ukrytí jeho živé síly a bojové techniky, možnosti manévru palbou vlastních prostředků, dosažený poměr sil v úseku protiúderu, charakter terénu, vlastní způsob zteče zasazovaných vojsk (možnosti rozvinování do bojových, předbojových sestav apod.).

To vyžaduje pečlivě sladit úsilí všech sil a prostředků. Zvláště důležitou úlohu přitom bude mít organizace součinnosti, při které bude vhodné zpravidla řešit: způsob přesunu svazků a útvarů na čáry přechodu k protiúderu, způsob překročení tanků, bojových vozidel pěchoty bojovou sestavou vlastních vojsk v dotyku a zřizování průchodů zátarasy, pořadí a způsob zteče předního okraje obrany motostřeleckými a tankovými svazky a útvary, překonávání překážek a zátarasů, vedení palby, sladění činností s palbou dělostřelectva a údery letectva při ničení protivníka v jeho opěrných bodech na předním okraji v dotyku a hloubce, jak s využitím výsledků provedení zvláště rychlých (překvapivých) úderů ničit protivníka v rychlém tempu a rozvíjet úspěch k obnovení původních pásem obrany divizí prvního sledu na státní hranici.

Jednou z nejdůležitějších otázek organizace součinnosti je upřesnění bojových úkolů. Hlavním objektem ničení protiúderných uskupení je jednoznačně protistojící protivník. Jen zničením jeho živé síly a vyřazením (zmocněním se) bojových prostředků a původního prostoru je možné vytvořit vhodné podmínky pro splnění cílů obranné operace.